

UDK: 811.163.4'276(497.16)

Preliminarno saopštenje

Ibrahim REKOVIĆ (Plav)

**IZREKE, KLETVE I BLAGOSLOVI
PLAVSKO-GUSINJSKOGA KRAJA**

U ovome radu date su izreke, fraze, kletve, blagoslovi i poslovice karakteristične za plavsko-gusinjsku govornu oblast.

Ključne riječi: *Plav, Gusinje, izreke, poslovice, fraze, kletve, blagolovi*

Ako i Dako su najgori ljudi – ne oslanjati se ni na koga
Ako može na stopu, na nafaku mi ne može – može me išcerati, ali mi nafaku ne može pojesti
Ako mu je babo umro, nije mu laži ponio – on laže stalno
Ako se za kamen ufatio, zlato ti se obrelo – neka ti je koristan bilo koji posao, sreća neka te prati
Ako smiješ, stisni petlju – izazivanje na tuču
Ako te majka rodila! – hajde ako smiješ
Ako vidim, video me jat! – kunem se ne vidim ništa
Ako vri, ne kipi! – nije hitno, nije smak svijeta
Ako znam, znalji me jadi! – zaista ne znam
Akšam ne dočeka! – prvi mrak, veče ne dočeka
Alah kuvetilja! – neka ti Alah da zdravlje
Alah seljametilje! – srećan put
Alah te nagradio! – Bog ti dao sreću
Allah kabulosem! – neka ti Alah nadoknadi, uzvрати dobročinstvo
Aman jarabi! – o Bože
Aman ti činim! – moljim te nemoj, Bogom te kunem nemoj
Ar me od njih! – sramota me, stidim se
Azim mal. – ništa naročito, bez vrijednosti
Bahta nema! – nema zadovoljstva, sreće
Bajraem na Bajraem – ne čekati zadnji trenutak
Batal rabota – propao posao
Bataljiti duhan – ostaviti pušenje

Bes te bez ove – bez razloga
Bez evljada ga Bog ostavio! – Bog ga bez poroda ostavio
Bez nafake ostao! – Ostao bez prihoda
Bi mu ga rabota! – to se desilo, svršeno je
Bijela na oko – katarakta
Bilo misljiti na vakæt! – trebao si na vrijeme razmišljati
Bilo, ne povrnulo se. – slučaj kojega se ne želi šecati
Birana devojka – lijepa i primjerna devojka
Bit behovima – ubjedljivo lagati, hvaliti se, prijetiti, blefirati
Bit na srce – imati proliv
Biti (mu) hajtaer – naljutiti se, uvrijediti se
Biva vaki – dešava se; događa se
Bljejat za kim – luđeti od ljubavi za kim
Bog mu basire svezao! – Bog mu pamet uzeo
Bog ti duša! – Za Boga miloga!
Bogoti me razmini! – molim te ne uznemiravaj me
Bogu dušu, Bog ju noće – za bolesnika koji trpi velike bolove, a ne može umrijeti
Bogu šućur – Bogu hvala
Bolji Agan-Alta jedæn, no Osmanagićæ sedæm! – bolji jedan koji radi, nego sedam koji šetaju
Bolji je njozjin noteæk no ti cijela! – kad svekrva kori snahu
Bolji se koplju! – kaže se za onoga koji je oronuo od bolesti
Bošču opasao! – prijekor za muškarca
Bože davanje – kako Bog hoće, kako je suđeno
Bože, od dva dermana učini jedæn! – kaže se za bolesnika – ili da umre ili da ozdravi
Bruku nabit – osramotiti sve
Brza kulja ćorava štenad rodi – što je brzo, to je loše
Bunda trošna ka brašno – ukusna i rastresita tikva
Cakun pakun – uredno
Ćefin s majke bi prodao! – ne birati sredstva da se dođe do cilja
Čehre joj ženu velja – kaže se za ženu vedra raspoloženja, nasmijanu, veselu
Čekat nagotovo – očekivati da neko drugi završi poslove
Čekić kopiljan – prepredena osoba
Ćerku kara snæhi prigovara! – svekrvina kritika snahi posredno upućena preko ćerke
Cica mica – zabavna igra s pasuljima
Cigani ga pošekli! – kletva za slaba čovjeka
Cigani joj se oko kuće vrćeli! – kaže se neudatoj devojci

Cigani mu na grob svirali! – kletva za čovjeka čija smrt nikoga ne bi ožalostila
Ciganska ga puška ubila! – završio neslavno
Činet belji – uvažavati, poštovati
Činet čare – nešto preduzeti, pomoći
Cio gori! – kaže se za onoga koji ima visoku temperaturu
Ćorav kod oči – nepismen, nesvjestan
Ćordu mu volovi ne mogu povući – za onoga koji ima previsoko mišljenje o sebi
Ćorilo te našlo! – oslijepio
Crkæn od muke! – pukao od čežnje
Crn ka zift – crn kao katran, bitumen
Crn mu obraz ka Kurtova guzica! – sram ga bilo, prijekor za nešto nemoralno
Čučnut na pamet – praviti se prepametan, mudrovati
Čučnut od pameti – poludeti
Ćufar od ćufara – nevjernik
Cuknut se u glavu – opametiti se
Čuma ga uzela! – opaka bolest
Cvijeće ti po obrazu! – da si dugoga vijeka; riječi upućene momčiću kome počinju brčići ili pufice po licu
Da ga puhneš, pao bi! – za mršava čovjeka
Da mi ne znaš šta? – kaže se onome ko neosnovano proziva koga
Da proštiš pošto rekoh! – izvinjenje nakon izgovorene nepristojne riječi
Da ti je glava zdravo! – riječi upućene porodici povodom smrti umrlog člana
Dabogda mi crkæn! – krepao, nestao
Dabogda mu najzædnje bilo! – došao mu kraj
Dabogda se ucvrljao! – raspadao se
Daj šta daš! – dobro je koliko god da je
Daljeko mu kuća! – kaže se za nepoželjnu osobu
Dalma ga šljipila! – opaka bolest ga stigla
Damu davat – pokušavati na svaki način da se uspije
Dat dušu – umrijeti
Dat riječ – pristati na ponudu za udaju
Đavo mu u lubinu! – obolio od stomachne bolesti
Đavo ne ore nit koplje! – đavo ništa ne radi izuzev što ljude navodi na zlo
Đavo ti ga izeo! – ne bilo ti prosto to što si pojeo
Đe loče tu i laje! – vjeran gazdi
Đe se šteni tu se ženi! – đe si rođen tu i ostani
Đe tu – đe tu – ponedje, rijetko
Dever dunjah – bijeli svijet
Deveta mu pcima melje – koji je bezbrižan, ne šekira se ni za šta
Digæn ruku na sebe – izvršio samoubistvo

Do kumine kuće – u nedogled
Do kurvića – posvađati se
Dobro te našlo! – u dobru boravio
Dođe mi na hajtær – prišetih se
Dofati dva zalogaja! – sedi da jedeš
Doj posve – vratiti se od muža roditeljima
Dok kulja ne vrcne repom, psi ne trču za njom. – dok žena ne izazove, muškarac joj se neće nametati
Dok mu drugi drobi! – dok ga drugi hrani
Dolje tvrdo gore visoko – bezizlazna situacija
Dosadæn je ka tijesne gaće – nepodnošljiv, nepromišljen i dosadan
Dosadæn ka zubna muka – dosadan
Došæn kučæk na ručæk. – pokajati se i vratiti
Došla mu zla dekika! – stigla ga nesreća
Došlo mu čehre – oporaviti se, dobiti normalnu boju lica
Đozi hor – mnogo ljuta, opasna
Drž sirotu za svoju sramotu! – kad ko zloupotrijebi pruženu pomoć
Dugovat krŕ – kaže se za onoga koji je ubio koga
Duha vi se poljubila! – želje za harmoničan brak
Duman kahpe – bes traga
Duša je blaga! – rezerva, uzdržanost, nesigurnost
Duže bi tvoje eto no čitavo ljeto – odlaganje ispunjenja obećanja
Dva bez duše, treći bez glave. – kad dvojica lažu, treći strada
Džaba da je dunjah njegov! – uzalud mu cijeli svijet
Džebrahilj mu dušu uzeo! – anđeo smrti mu dušu uzeo.
Džehemski te ogæen goreo! – izgorio u paklu.
Dževap davat – opravdanje pred Bogom
Ela žimi! – slobodno uraditi
Evljada mu Bog ne dæn! – ne imao dece
Faljit daska u glavu – biti nepametan
Fani ga Bog učinjeo! – bog ga uništio
Fara ti se utrla! – ostati bez poroda
Fuk pa u usta – brzo jesti
Gaip se učinet – nestati neopaženo, iščeznuti
Glava ti prsla! – glava te zaboljela
Gljedat svoj posæn – ne šekirati se
Gljedna ka vila – prelijepa
Glup ka trnokop – glup, zaostao
Gonit kome majku – posvađati se sa nekim
Grdæn došæn / otišæn – kletva

Groba mi – zakletva sopstvenim grobom
Grohnuš – mu suze ka iz ibrika – proliti suze, zaplakati
Ha zora – čim svane
Habera nemat – ni o čemu nemati pojma
Haj dovalje – sa srećom, srećno
Hajde će – *ji Bog dade*, *no će* – *ji saštavi* – kaže se za one koji su stvoreni jedno za drugo
Hajra ničemu ne video! – nemati koristi ni od čega
Hajter ostat na koga – uvrijediti se
Hak ga ubio! – tuđa ga zarada ubila
Hakao od pameti! – poludio
Hakat ugljijeve – vraćati
Hal boži – kaže se za onoga koji je mršav, bolestan
Hal habera nemat – bez znanja
Hal na hal, mal na mal – siromašne snalazi nemaština, a bogati se bogate
Hanovo doba – davno
Haram mu moja sisa bila! – ne bilo mu prosto majčino mlijeko
Haram mu sve bilo! – sve mu proketo bilo
Hašcer učinet – upropastiti, uništiti
Havrike uzet – biti svejedno
Hijanet ka Hakovo magare – tvrdoglav
Hodi mi dođi mi – uraditi nešto površno
Hodi ot sehira da vidiš! – dođi da vidiš ovo čudo
Hodit ka pehljivan – gaziti sigurno, gledati kuda se ide
Hodža ga kupao! – kletva
Hodža mu košulju krojio! – kletva
Hoja poja – biti svejedno
Hor učinet – iskritikovati koga
Huka na vuka a lisica meso ije – iskoristiti situaciju
Hušta Boža – krupan
I ka bubrek u loj – imaju sve, žive u izobilju
I mene će majka umrijet pa ću se i ja najes halve – i meni će jednoga dana svanuti i krenuti na bolje
I ovčen u tor i obras na mjesto – kad se ponudi pomoć a ona se ne prihvatiti
Ibadeta nema! – nema sreće
Iblizom ga Bog učinje! – Bog ga u đavola pretvorio
Iz usti mu med izbija. – slatkorječiv
Iljač od edželja – lijek od smrti
Imalj šta novo? – jesi li trudna?
Imaš lji ti kuću? – što ne ideš kući, vrijeme ti je da ideš kući

Iz duška – naiskap
Iz petnijæ žilæ – koliko ga grlo nosi, koliko može
Iz tiha – polako
Ižes ćutek – dobiti batine
Ja jednu, ona sto i jednu. – na svaku njegovu riječ ona mu sa sto odgovara
Jæzæk mu bilo! – ne bilo mu prosto
Javit stoku – dovoditi stoku s ispaše
Jedna se otegla, druga se pritegla. – jedna otišla, druga čeka
Jedra ka bostan – zdrava
Jedva pihćat – jedva disati
Jeksik bit – nedostajati
Jelj ti žena u ruke? – ko se pita u kući – žena ili ti
Jezik pregrizla! – ne dozivaj zlo
Ka brat bratu – pravično
Ka ćup – mali, nizak
Ka da ga muha nije pečila. – kao da mu se nije ništa dogodilo
Ka da si joj glavu ošekæn. – iste su
Ka iza grada – sigurno
Ka jardum – ukusno
Ka krpeljica – previše uporan
Ka lænski snijek – uzaludno, nepovratno, bez vrijednosti
Ka mehljem na ranu – blage naravi
Ka na paljevo katunjište – pusto bez ičega
Ka po jedæn – najbolji
Ka pod mos – nesigurno
Ka pometen – zbunjen; koji jede halapljivo
Ka pred glavom – pohlepa pred smrt
Ka puce – napredno dijete
Ka Purišići na Ćetka – kad neko nekoga previše iskorišćava
Ka Puro pod krlju – kad se ko krije i uporno ćuti
Ka rogovi u vreću – neslaganje među ukućanima
Ka sljiveno – po mjeri skrojeno
Ka Teka pod kenu – ostati ni tamo ni tamo
Ka tursko groblje – zapušteno
Ka zubna muka – uporan
Kæt ide june, nek ide i konopče! – prepuštiti se nesreći
Kæt se kola slome trista kolovoza. – kad se desi nesreća. sve se raspada
Kæt zadedelji, ne moš mu ništa. – tvrdoglav čovjek
Kakæv čak taka mu priča – nepoštena osoba nepošteno i govori
Kako je kabilj – po mogućnosti; da se može i to bi

Kamen joj u viljice – kletva za zlu ženu
Kamen mu u lubinu – kletva
Kartelj ga ljoštio! – nezgoda ga stigla
Katran ga šljipio! – kletva
Ker ti je tuđa nafaka – Đevojka (kćer) je tuđa sreća, rođena za udaju
Kidat gnoj – čistiti đubre
Ko je ka on? – kaže se za onoga koji je uobražen
Kokoška mu pjeva – kome je žena gazda u kuću
Kolaj rabota – lako ćemo, bezveze
Koljko stopæe odovut toljiko godinae otut! – nikad se ne vratila
Komat vremena – dugo
Komate ti donijelji! – mrtva te donijeli
Kome kapa, kome čarapa. – šta koga zapadne
Kome muha pod kapu – ko je sumnjiv
Kompir trošæn ka koštæn – rastresit i ukusan krompir
Konak drvæ – drva spremljena za jedan dan
Konj prdi – nebitna stvar
Kosti joj tamo ostalje! – da joj bude dobro i da tamo ostane
Kosti neprosute – mršav čovjek
Kraj ti krajao! – imao sreću
Krmæk mu majku gonio – psovka
Krmkom ga Bog učinjeo! – kletva
Krpež i trpaž držu svijet. – snalaziti se i trpjeti
Kuća mu ga daje – koji je od dobrih roditelja i plemena
Kujruk ka ruka – debela pletenica
Kupi loj pa se goj! – govori se deci da dobro jedu i napreduju
Kusur ga ufatio! – našla ga nevolja
Kvasæn ka miš iz rasola – potpuno mokar
Læko ti je staroga upehnut. – lako je staroga uvrijediti
Læže, grane ne drži. – laže ne prestaje
Ljanet ga Bog učinjeo! – neka je od Boga proklet
Ljegni ljebu da te ijem! – osoba koja ne radi nego očekuje sve nagotovo
Ljepotom je sve turila u kacu! – ljepša od svih
Ljim ga ne bi oprao! – obrukati se
Ljuđi snuju a Bog odlučuje. – ljudi planiraju, a Bog odlučuje
Ljuljnut od pameti – skrenuti pameću
Ljuskom se češao! – osiromašio
Logom lježat – kad su svi ukućani bolesni
Loj ti se obreo! – prijatno ti bilo
Lomit ruke – snebivati se

Lomiti vrat – ići bestaga
Lubina mi gori – utroba mi gori od muke, temperature
Majka te na tenešir poljubila! – zadnji put te majka poljubila
Malo mu dænæ bilo! – skratio mu se život
Meće svijeća – sijeva
Meljajcad mi sæs tobom – neka si mi ti zdravo
Meso ka opænæk – staro i žilavo meso
Metak nasta, junak nesta – nakon pronalaska metka, svaka šuša može ubiti čovjeka
Mim na usta – zatvoriti usta, šutati
Mjesto ga ne drži – vrpolti se, biti nemiran
Mladi se nebo – počinju oblaci
Mladica ga puhnula! – naduo se
Moga ti haka – za moju ljubav
Moš mi pljunut pod pendžer – ne možeš mi ništa
Mrči mi svijest – imam vrtoglavicu, osećam malaksalost
Mrtva usta bi ga pojela – ukusno jelo
Mudær ka da je starao pa mlađeo – pametan mladić
Muka mu po drobu pala – stomachna bolest
Munja ga spržila – grom, vatra
Na bejan – očigledno, javno
Na bigeri hak – na pravdi Boga
Na ćef – veseo, raspoložen
Na ćesim – napolje
Na ćordu – prepotentan
Na džebren – na brzinu, u žurbi, hitanje
Na fajdu – s interesom, s kamatom
Na gornju – imati visoko mišljenje o sebi
Na hajær i na dobro – kaže se kad neko prepričava san
Na hakćere – iznenada, bez prethodnih bolova
Na ljipcać – pred izdisaj, teško bolestan
Na moj tahmin – na moju pamet, po mojoj računici
Na muku – nije važno
Na pero – na ćošak, presavijeno na ugao
Na pik zor – na silu, bez pristanka
Na plać – na žalbu povodom smrti
Na pofatu – pri ruci, na dohvat ruke, blizu
Na pokljeku – u nedoumici, neodlučnost
Na prekotrup – kraćim putem, prijeka
Na preštuljke – isprekidano; na prekide

Na svaku riječ imat kapak – na svaku riječ imati spremljen odgovor
Na svoje se maslo pržio! – o svojoj se mucu zabavio
Na teljhuć – neodlučan, na prekretnicu
Na vrh mi je jezika! – ne mogu se šetiti
Nakrivo nasaden – lošega raspoloženja
Nakvečit kapu – riješiti problem
Napako se vrnuo! – mrtav se vratio
Našte srca – na prazan stomak
Natuštio se ka Vrmoša – namrgodio se
Navaljio mi se sæn – prispavalo mi se
Ne bi čare – ne bi druge, na silu
Ne bi pjan poigrao – nešto nevrijedno pažnje i truda
Ne bir miljet – nikakav narod; loša osoba
Ne bjehu od raskide – ne bjehu protiv
Ne brat brigu – ne brižiti, ne šekirati se
Ne čula mi se riječ! – ne želim da se od mene čuje
Ne da se okvasit – ne oseća se krivim; odbija krivicu
Ne diži mu uši – ne hvali ga mnogo da se ne uobrazi
Ne držu joj se đeca – umiru joj đeca
Ne ljazim – nema potrebe, ne treba
Ne mogæn dušu dat! – na mukama umro
Ne mogæn ljeba jes! – obolio
Ne moš ga ufatit ni za glavu ni za rep – nestabilna osoba, sklona promjeni mišljenja
Ne moš zlo radit a dobru se nadat! – ko zlo radi ne može da se dobru nadati
Ne može po konju, pa po samaru! – linijom manjega otpora, iskaljuje srdžbu na nevinoga
Ne našla te nenadna! – ne zadesila te iznenadna nesreća, zlo
Ne natovari, Bože, šta insan može podnijet! – može čovjek da podnese i najteže muke
Ne smije ni da hamne – ne smije progovoriti
Ne sprovaj, Bože! – ne daj bože
Ne udarat po tragu – ne uvažavati, ne interesovati se, ne paziti
Ne vjeruje ni svojoj peti – sumnja u svakoga
Ne žalji zalogaj iz usti – darežljiv
Ne zapade me ni da lanem – ne mogah od njega ni progovoriti
Ne zna đe je šupælj – neuk
Ne zna đe udara – opterećen obavezama
Ne zna mu se ni strvi ni javi – ni traga ni glasa od njega
Ne znam ka mu bilo! – laka kletva detetu

Nek se pokrije ušima – bolje mu je da šuti da ne kažem
Nema čara od harama – nema koristi od imovine stečene haramom
Nema ga halja – kasni
Nema ga ni za ljijek – ne mogu ga nikako naći
Nema od njega ništa – nema mu ljijeka, gotov je
Nema rašta – nema zbog čega
Nema zašta ni pæs da ju grizne – mršava ženska osoba
Nemaš kut no trpi – moraš istrajati, nemaš drugog izlaza
Nemo mi vjerovat – nijesam siguran
Nevolja ti je – u pravu si; tako je
Ni fala ni biričatversi – bez zahvalnosti
Ni fus – ni malo
Ni hič – nimalo, ništa
Ni kuka ni struka – nesrazmjerno građena osoba
Ni ljiječek – nimalo, ni mrvice
Ni metlom da mahneš – prazno, pusto, bez ičega
Ni na te sent mi nije – ne pomišljam o tome
Ni primæknut – ni približno
Ni s tobom se ne preteklo! – sve je propalo pa mi ni ti ne trebaš
Ni te ni ove – ni jednu ne progovori, ne kaže ništa
Ni trnom da mahneš – prazno, pusto, bez ičega
Ni vino ni voda – osoba bez autoriteta i uticaja
Ni vragut – nimalo, nema ništa
Niđe smirka nemala! – nemala smiraja niti opstanka
Nije mi kolje – nemam vremena
Nije mu žiška na pupæk – nije mu toliko hitno
Nije od dobra pobjegla – ne bi napuštila muža da joj je bilo dobro
Nije od raskide – ne protivi se, pristaje
Nije on hrepa bez korena – nije bez ikoga svojega
Nije to Alaj-begova slama – nije to svačije
Nijesi trebala, a neka si – iako nije trebalo, ispalo je dobro
Nikaka sorta – loša osoba, prevrtljivac
Niko ka on – uobražen, prepotentan
Nit ore nit koplje – ništa ne radi
Nit povila nit podojila! – nemala poroda
Nit smrdi nit miriše – ni najbolji ni najgori
Nit ti pjelo nit plakalo! – nema poroda
Nogæ ne ošëcam da su moje – bole me noge
Nogæ ne podvija – stalno nešto radi
Noge je podbio – mnogo je pješačio

O svome se jadu zabavio – preokupiran svojim problemima
Obras mu uze – obruka ga, naruži ga, svašta mu reče
Obrnut na bolje – oporaviti se zdravstveno i materijalno
Oči ka filjdžani – krupne oči
Oči mu gladne – pohlepan na jelo, nezasić
Oči ti ispalje! – oslijepio
Očima ištetić – biti oduševljen nećim, nekim
Očinić mi kosti – zakletva mrtvim ocem
Očita bukvicu – upozoriti, iskritikovati
Od čorbe do ošefa – izobilje
Od edželja nema ljijeka – od smrti nema spasa
Od govænæ se pita ne mijesi – od nesoja se ne može očekivat soj
Od mijene do uštæpa – s vremena na vrijeme, rijetko
Od snage ga Bog urahatio! – obolio
Od zla oca i od gore majke – od loših roditelja
Odalji Bože – ne daj Bože, daleko bilo
Ode ka poparen – uznemiren, ljut, iznerviran
Ode mi dæn ni u šta – prođe mi dan bez učinka
Odit tabanovića fijakerom – ići pješke
Odlomi vrat – ode negde, izgubi se
Odra mu kožu – iskoristi ga, upropasti
Ogubao se kakæv si – bolovao tešku i opaku bolest
Okapah čekajući ga – čekati dugo
Oko ti zvrkalo – obrati pažnju
Okolo kalaj, unutra beljaj – naizgled zdravo a ustvari bolesno
On namlje svoju – završi kako je htio
Ot kako je krme rep zakofrčilo – bog zna od kad
Ot kæt sebe – odavno
Ot keæt znam za sebe – oduvijek
Ot sehira – od čuda
Ot sæt ćemo drukče – drugačije ćemo
Otegoh se od gladi – ogladnjeti
Otepalje su mi ruke – ruke utrnule od hladnoće
Otepao mu je jezik – utrnuo mu jezik od bolesti ili previše pića
Otiš na oči – ureći (zlim očima)
Otišæn joj je glas – priča se, čulo se o njoj
Otišæn mu glas – proćuo se
Otišlo je od oči – neko je urekao napredno dijete
Otkæt znam za sebe – oduvijek
Otkri joj zædnjicu – kazati istinu

Otkri mu posapnik – otkriti tajnu, kazati da svi čuju
Otoħ đe car ide pješke – odoh u klozet
Ovaj nimet te ogubao – prokleta ti hrana
Ove mi svitke – ove mi svjetlosti, ovoga mi sina
Ove rede – ovaj put, sada
Ozat mu se obrnulje – okrenuta usta pozadi
Pade ka svijeća – onesvijestiti se
Pade mu nam – šetiti , prišetiti se
Pade mu šekira u med – uspio u nečemu, posrećilo mu se
Pamet stat – začuditi se
Pao na postelju – razbolio se
Pao na rudu – ukroćen, uzaptila ga žena
Pao na šape – oslabio, popustio
Pao pokoljenke – klonuo
Paša mu pogibija pukla – nečasno izgubiti život
Pečentirao je obraz – ništa ga ne može uvrijedit, bezobrazan
Pæs mu se mesa najeo – trag mu se utro
Pæs s maslom nebi polokao – izgrđiti nekoga bujicom izrečenih psovki i riječi
Pæs sahibiju ne poznaje – niko nikoga ne poštuje
Petek i zavezek – nikad više
Pik i petek – nikad više
Pis miljet – loša sorta ljudi
Pljune pa ljiže – nešto ružno kaže pa se izvinjava
Pljunu mu na obras – osramoti ga
Po ciku – po tjemenu, po glavi
Po nadu – u povjerenju
Po pameti – po šecanju, otprilike
Po pasulju – razbacano, rastureno
Po srcu ga fištilo – infarkt
Po suncu hodio zdrav i sretan bio – zdrav i sretan bio kad dijete liči na umrlog oca
Pod kube nebesko to nema – nigde to nema
Pod napolje – na pola
Podmazao ga – podmitio ga
Pojeo je poparu – dobio batine
Pojeo vuk magarca – ne očekuj ništa od toga
Pola bači u vodu – od toga šta ti priča vjeruj polovinu
Pola ga nema – propao, oslabio, smršao
Položio oruđe – prihvatio poraz
Pomamilo te našlo – poludio
Pomenulo ne povrnilo se – ne desio se ružni događaj

Pomeo sæm se – premrzao sam od hladnoće
Popišaj ga sæt – sad si ga upropastio, nema mu popravke
Porad Boga – za ime Boga
Porad sebe – u klozet
Poščaše mi se usta – krenu mi voda na usta
Potkovan je – načitan, spreman, obrazovan, vješt, lukav
Potpečene kundre – podrvnute cipele
Poturio leđa – žrtvuje se za nekoga
Prda kulaševa – bezvezna priča
Preči je bliži komšija no daljni brat – više vrijedi dobar komšija no brat u daljini
Pred svačija vrata može mečka da zaigra – nesreća se može desiti svakome
Preko srijede – u struk
Prešla dara mjeru – ne može se više izdržati
Prevrće magarca – pravi kolut, salto
Prevršila dara mjeru – dosadan, ne može se više trpjeti
Pričela krava – krava pred teljenjem
Prifati mi setru – pridrži mi kaput
Pripela mu se na glavu – dosadila mu je
Pristaviti rukatku – staviti varivo da se kuha
Prođe ga huja – razljutio se
Prohodi ka pored vlaškoga groblja – ravnodušan
Prošæn je sito i rešeto – puno je iskusio
Prosipat tafru – blefirati
Prs u grlo – odbija sve, nema govora sa njim
Prs u uho – uspio da riješi problem i može da zapjeva
Pršće mi glava – glavobolja
Prslji po svijetu – svuda su otišli
Prstima pričao – onijemio
Prva se štenad u vodu hakaju – neuspješni početak
Prva zædnju ne stiže – džaba se pravdati
Prva zædnju ne stiže – nepromišljena riječ se ne može ispraviti
Puca u sebe – nervira se, šekira
Puče od muke – nervira se, izeda ga zavidnost
Puče priča po čašiji – proširi se vijest po naselju
Pukla ji tikva – posvađati se
Pukla mu skapanija – nesreća
Pušća mi tendžera – protočala mi tendžera-šerpa
Pušćena knjiga – dokument o razvodu braka
Radi pa će ti Bog dati – Bog daje onima koji rade

Rane pao – biti ranjen
Raskubusaji ka Panto pitu – sve je pocijepao
Rastu mu zazubice – čezne za nedostupnom hranom
Ravna ka tabut – ženska osoba bez oblina
Razžaljilo mu se – prisjetio se nekoga pa se rasplakao
Rekla mu se – pristala na udaju
Rezilj ga Bog učineo – hor
Rezilj ga učine – izgrditi, opsovati
Riječ mu dukat – teško izvući riječ od nekoga
Rodićeš čvorka – mnogo ćeš se namučiti
Rozi mi i mašera – Sudnjega mi dana
Ruka rabote – treba iskustva
S majke bi ćefin prodao – sve bi prodao
S po hudžuta – bez snage; bolestan
Šaka hala – malo, bez
Seber seljamet – u strpljenju je spas i sreća
Šejtanom ga Bog učinjeo – vragom, đavolom
Seljam Aljiji u vojsku – ne nadati se
Sæm druga – u drugom stanju, trudna
Šenuo od pameti – poludio
Šer budala – ludak koga treba izbjegavati
Šer mu viđe – štetovao je
Sæs kahve na kahvu – dokona žena
Sævio se ka prda u gaće – ne izlazi iz kuće
Silah ćuprija – most između raja i pakla
Skini mi se sæs konja, džaba ti ćirija – miči mi se s puta, ne tražim ti ništa
Skinula s viljice – izgubila kontrolu nad ponašanjem
Skoči mu kantar – naljuti se, ljutito reaguje
Skupo pot krf – preskupo
Slæže dok trepneš – laže na brzinu
Sljijevat stravu – gasiti otopljeno olovo u vodu radi ćeranja straha
Smetnu pupæk – poremećaj i bolovi u stomaku
Smiju mu se mustaći – izraz lica pri pomenu nečega što želi
Spao s noga – premoren
Spava s kokoškama – rano liježe da spava
Šta cuk, to fuk – šta zaradi, to pojede
Šta okom vidi to načini – sposoban, dobar majstor
Šta si zakuhao sad srči – šta si zaslužio to si sad i dobio
Šta vi turaše – kako su vas dočekali
Stao ka ukopan – zastao iznenađen

Stavit kapu na koljeno – razmisliti dobro pa odlučiti
Sto dænæ, devedeset groše – beskoristan rad
Strepi ka ovca od noža – očekuje neku nesreću
Šturno mu ostalo – nesrećno
Šućur Bogu – hvala Bogu; blago vama
Sunca ne viđeo – dopao zatvora
Sura vura do sufura-od Bandera ni hajra ni šera – beskorisno očekivanje
Sure Bože – mršav
Sure od insana – mršav
Šuti i sævij se – čuti i nigđe ne mrdaj
Svačije pantolje su mu taman – prilagođava se svakoj situaciji
Svaki mu damar igra – uznemiren
Svakome nađe mahanu – svima nađe nedostatak
Sve ćeš mi platit na gomilu – kaznicu te odjednom za sve
Sve vi slatko bilo – zahvaliti domaćinu nakon lijepog ručka ili kahve
Svega imahu do pod zadnje noge – živjeti u izobilju
Svelji ji u đerdek – odveo ih u sobu za prvu bračnu noć
Svezala ga za gatnjik – ne odbija se od nje, ne da mu niđe da ide
Svijetla ti ćesa – riječi upućene onome ko pomaže
Svoju teše – radi po svome, na svoju ruku
Svraka mu popila mozæk – neko ko ne razmišlja pametno
Svrbi ga zædnjica – izaziva da dobije batine
Svrbi me obras – predošćaj da se desiti nešto tužno
Svrnulo ji ka Medunskoj đeci – nemali poroda no im umirala đeca
Ta bi adžo Haso – dogovoreno je i ne mijenja se
Tamo se držalo – daleko bilo
Tæće ga u srce – uvrijedi ga
Teksirat ga ufatio – nesreća
Tænka ka vreteno – vitka, mršava
Teško kokoški kæt ju jajce uči – teško starome kad ga mladi počnu učiti
Teško omraznome i bezobraznome – teško zlim i bezobraznim osobama
Ti si ga pripeo na toga konja – ti si ga uzdigao
Ti za drugo i nijesi – drugo i ne zaslužuješ
Tice mu ga razabralje – niko ga ne razumije šta priča ni šta radi
To bači s mosta u rijeku – nema ništa od toga šta je obećao
To bješe hal Boži – sitan, mali, mršav
To ti je petek i zavezek – zapamti, to ti je zadnje
Toptæn u vodu – potpuno mokar
Trijeskom se češala – nemati ništa
Trla baba lan da joj prođe dan – prazna, beskorisna priča

Trnom kuću čistila – loša osoba
Troljetnja ga drmnula – višegodišnja bolest
Tu moraš uradit da ćeš se zavrijet – završiti nešto po svaku cijenu
Tu mu baba kljin kovala – stalno je kod njega
Tuđa ruka srab ne češe – niko ti ka ti sam ne može nešto obaviti
Tupi zube – priča džabe
Tura piljec – podbada
Tura se u šer – pravi se da ne zna ništa
Tura se u ugluške – pravi se da ne čuje
Tura uho – prisluškuje.
Turi kapu na koljeno – stani i razmisli dobro
Turio mu pušku u pusiju – sačekao ga u zašedu da ga ubije
Tuti taj dan – nikad više
Tuti te dæn – izgubi se negde
U isplak u medenjak – riječi prilikom završetka kupanja
U iste opænke – odmah
U jednu tikvu prdu – istomišljenici
U koju je ljepotu otišla – dobro se udala, otišla u bogatu kuću
U krf mi se pretvori – od muke ne mogu da ga gledam
U pomam skakao – pomamio se, poludio
U sæn ga zlo fištalo – pogodilo
Ubi ga grka riječ – uništila ga laž
Ubio se po obrazu – osramotio se
Ubuljio ka tetrijeb – ukočenog pogleda
Udarila sæm dva šerbeta – nanijela , okrečila
Ufati ga kusur – snašla ga nevolja
Ufatila ga huja – naljutio se
Ufatne su mi ruke – uposlene su mi ruke
U isplak , u medenjak, voda naniže a ti naviše – pjevuši se detetu u toku
kupanja da napreduje i raste
Uljegæn šejtan u njega – ponašati se nenormalno
Uljegla mu zemlja u ljice – bolestan i u licu dobio samrtnički izgled i boju zemlje
Uljeglo u vodu – smanjilo , skupilo
Upaljenica upaljena – bestidna devojka
Upaljila se horospa – bestidna devojka
Usta su mi grkša od čemera – previše gorka
Usukao se ka pritka – mršav
Utra ga utrla – uništenje
Utrunio sæm se – upao mi je trun u oko
Uze mi riječ iz usti – preduhitri me ja sam mislio da to kažem

Uze noge – prohoda, poče hodati
Uzelo noge – nestalo, ukradeno
Uzeo bi mu zalogaj iz usti – gramziv čovjek
Uzeo ga na lijepo – privukao ga lijepim riječima
Uzeo ga pod svoje – pridobio ga
Uzeo goru na glavu – poludio
Uzeo havrike – poludio
Uzeo si ga za vrat – nešto ga nagovorio da uradi
Uzeo te u riječ – pominjao te po nečemu lošem, ogovarao te
Uzeo u zajam – posudio
Uzeo za vrat – nagovorio na neki postupak, prevarao uz obećanje
Uzeti na oko – gledati svaku sitnicu, maltretirati
Uzimlje želju – predošćaj smrti
Vadi mu dušu na pamuk – stalno ga maltretira
Vala mi osta hajter na tebe – zamjeriti
Vala mu se ne poznaje – ne primjećuje se
Vala se usrećio – loše je izabrao
Valahi, biljahi, talahi ! – Kunem ti se tvrdo Bogom!
Velja havulje velja kuvetilja – u čuđenju kad nešto vidi
Velja havulje velja kuvetilja – za Boga miloga
Veljki je krmæk – tvrdoglav je
Væzda mu je Bajræm – ne misli ni o čemu
Videla se vila za đe nije bila – siromah koji se iznenada našao u bogatstvu đe
mu nije mjesto
Vilice mu se skamenilje – ukočile
Vjeđe joj bjehu ka kuke od kantara – velike i uvijene obrve
Vjeđe joj ka pihavice – lijepo istanjene obrve
Vjera mu se ne faljila – dobra osoba ali druge vjere
Voda ti se ufatila – ne mogao da mokriš
Vodaju se ka Hamšo i Hamšovica – stalno ići i tumarati bez cilja
Vodu vari, vodu hladi, voda te voda – šta god uradio nećeš ništa promijeniti,
ostaće isto
Vrag mi ga pojede – kajati se zbog nečega urađenog
Vraga bi potkovao – prepredena, lukava osoba
Vrana mu je popila mozæk – ne razmišlja ništa
Vrata znaš đe su – ako ti se ne sviđa idi traži bolje
Vruće ponese – odmah kaza, prenese priču
Vrzma mi se po kući – smeta mi, besposlen hoda po kući
Vuč se ka prebijeno pæšće – lijeno hoda, trom je
Za ćefin ti væljale – upotrijebio ih za ćefin

Za ferek – za malo, skoro da dostigne
Za kamen da se dofatiš zlato ti se obrelo – bilo šta radio neka ti je korisno i uspješno
Za koju je , dobro je – nije bolju ni zaslužio
Za malja jani – sve je uzalud
Za vraga mu pomenuh – pogriješih što mu rekoh
Za zdravlje vi bilo – zdravo bili, hvala vam
Zabiberila mu je čorbu – zakomplikovala mu je situaciju
Zabija trn u zdravu nogu – bespotrebno se zamjera, kvari dobre odnose
Zabrstila ka koza – priča brzo i bez prestanka
Zacrvenči se ka paprika – zasrami se ili naljuti tako da je pocrveneo u licu
Zagluhnuše mi se uši – ništa ne čujem
Zajat mi je – krivo mi je
Zalomiše punu sofru – staviše puno svega na sofru
Zamalja jani – sve je uzalud
Zanešeno mi je – počelo je da se prlja
Zaolovilje mu se – zatvorile
Zaolovilje ti se – dabogda onijemila
Zapalo ciganinu carstvo – dobio ono što nije zaslužio, pokazuje kakav je
Zapjeva mi uho – predošćaj pred neku vijest
Zašlo mi je iza nokti – bolovi na vrhovima prstiju od velike hladnoće
Zavarčila mu – bajala mu travama
Zebanija džehenemska – zla žena
Zædnjica će mu uzet glavu – halapljiv-pohlepan na hranu, jede i šta ne smije
Zerzelje ga mlatila – zla sudbina
Žilo žilavi – mršavko; otporan, izdržljiv
Živa ti je majka – kaže se gostu koji uđe u kuću dok ukućani jedu
Živi me sram pojede – mnogo sam se zasramio
Živo poštenje – siromašan čovjek
Život mu se skratio – umrijeti
Živu potæenko – siromašni su
Zla dekika – zla sudbina
Zlo ga ne ljišilo – ne zaobišlo
Zlo goremu konja vodi – grđe od grđega
Zub o zub – cvokoću zubi od hladnoće
Žuč mu nije grka – miran, dobar, tih, dobronamjieran
Zvrknulo mu oko – sviđelo mu se

Ibrahim REKOVIĆ

**SAYINGS, CURSES AND BLESSINGS OF THE SPEECH
PATTERNS OF PLAV AND GUSINJE**

The author of this paper deals with sayings, proverbs, phrases, curses and blessings characteristic of the speech patterns of Plav and Gusinje and surroundings.

Key words: *Plav, Gusinje, proverbs, sayings, phrases, curses, blessings*